

De traditie van kermis

Ineke Strouken

Kermissen bestaan al eeuwenlang. In de middeleeuwen werd er al kermis gevierd. Toen was de kermis vooral aan de jaarlijkse kerkviering en de jaarmarkt gekoppeld. Vaak waren het boerenkermissen, zoals afgebeeld door Pieter Bruegel de Oude in 1568. In de 19e eeuw ontstond de kermis zoals wij die nu kennen, met attracties, kansspelen, eetkraampjes en muziek. Kermis heeft een lange geschiedenis, maar is nog steeds springlevend.

Nationale Inventaris
Immaterieel Cultureel
Erfgoed Nederland

Kermis staat al vanaf 2022 op de Nederlandse Inventaris Immaterieel Erfgoed. Eind vorig jaar werd de kermiscultuur door België en Frankrijk ook op de UNESCO lijst van Immaterieel Cultureel Erfgoed geplaatst. Maar wat verstaan wij onder 'kermiscultuur'? Over welke tradities hebben we het dan?

Bij immaterieel erfgoed gaat het meestal om één duidelijke traditie, bijvoorbeeld het bloemencorso in Zundert of het serveren van een beschuit met muisjes aan de kraamvisite. Bij de kermiscultuur gaat het niet over één traditie, maar om veel tradities die samen kermis vormen.

Lokale kermistradities

Kermis is vermaak dat volgens een vaste jaarkalender neerstrijkt in dorpen en steden. Daar bouwen de kermisexploitanten voor een aantal dagen hun attracties op en vormen als het ware een klein, tijdelijk, magische dorp waar de bezoeker in een andere wereld stapt. Een wereld van licht en spanning. Het reizende karakter en de sfeer, maar ook het feit dat kermis er voor iedereen is, maakt kermis uniek. In vele gemeenten is de kermistraditie een vast punt

in het jaar. Het zijn dagen waar mensen elk jaar naar uitkijken. Elke gemeente vult kermis in met eigen lokale tradities. In Tilburg is dat Roze Maandag en in Volendam kent men kermis-pak-maandag. Bezoekers kennen ook allemaal hun eigen familie kermis-tradities, zoals paling en oliebolletjes eten.

Rol van kermisexploitanten

Kermis draait op de inzet van kermisexploitanten. Kermis en kermisleven zijn met elkaar verbonden. De een kan niet zonder het ander. Het reizende karakter van de kermis bepaalt het leven van de kermisfamilies. Veel families reizen in het seizoen mee met de kermis en hun kinderen gaan naar de rijdende school. Het kermisleven heeft daardoor zijn eigen gewoonten en tradities ontwikkeld. Soms zijn deze al eeuwenoud.

Kermiskinderen leren het vak van kleins af aan. Ouders geven hun liefde en kennis als vanzelfsprekend door aan hun kinderen. Dat is zo gewoon dat niemand er bij nadenkt. Kermiskinderen krijgen het vak met de paplepel ingegeven. Ze worden al jong betrokken bij het werk van hun ouders. In tegenstelling tot andere beroepen kun je

kermis niet leren op school of vanuit een schoolboek. Kermis bestaat niet alleen uit het snel en veilig op- en afbouwen, maar ook uit het binnenhalen van de bezoekers.

Van generatie op generatie

Onder immaterieel erfgoed verstaan wij de tradities die van generatie op generatie worden doorgegeven. Dat doorgeven van generatie op generatie zit diep ingebakken in de kermiscultuur. Ouders leiden hun kinderen op om een goede kermisexploitant te worden. Man en vrouw hebben in het bedrijf hun eigen werkzaamheden. Dus zonder het te weten borgen kermisexploitanten al eeuwen hun traditie. Dat doorgeven van generatie op generatie is het belangrijkste onderdeel van de 'kermiscultuur'.

Tegenwoordig vinden wij het niet meer vanzelfsprekend dat zonen het beroep van hun vader overnemen en meisjes net als hun moeder huisvrouw werden. Maar nog niet zolang geleden was het heel gewoon dat beroepen eeuwenlang in dezelfde familie werden doorgegeven. Dat gaf ook zekerheid. Je wist dat je als zoon van een smid, slager of wever je boterham kon ver-

dienen. De mogelijkheden om wat anders te gaan doen waren beperkt. Pas vanaf de jaren 60 is het mogelijk dat kinderen op grote schaal kunnen doorleren. Na schooltijd moest er huiswerk gemaakt worden en was de tijd om de ouders te helpen beperkt. Het leren werd van binnenshuis naar buitenshuis verplaatst. De mogelijkheden om zelf een beroep te kiezen namen sterk toe. Maar de traditie om kermis van ouders naar kinderen door te geven is tot vandaag de dag blijven bestaan.

Immaterieel erfgoed

Het immaterieel erfgoed van de 'kermiscultuur' heeft dus heel veel kanten. Gemeenten zijn de hoeders van de lokale kermistradities en families koesteren hun eigen gewoonten. Maar de centrale rol in het borgen van het kermiserfgoed hebben de kermismensen. Zij maken kermis tot een uniek feest. Zolang de liefde voor kermis wordt doorgegeven in kermisgezinnen, gemeenten en kermisbezoekers zal kermis nog eeuwen blijven bestaan.

Kijk voor meer informatie over de Nederlandse activiteiten op het gebied van immaterieel erfgoed en de kermiscultuur op www.kermiserfgoed.nl of scan deze code:

 GACK
Spiel- u. Freizeitgeräte GmbH

BRÜSSELER STR. 28
BAD BENTHEIM • GERMANY
TEL.: +49 (0)5924 789 70
E-MAIL: INFO@GACK.DE
WWW.GACK.DE

AUTOMATEN • WISSELAARS MET CONTACTLOOS • MINICARS • PUSHER • GRIJPKRANEN • NAYAX CONTACTLOOS